

Визволителі

21 вересня Чернігівщина відзначала 66-ту річницю визволення від німецько-фашистських загарбників. Важким випробуванням для чернігівців, як і для всього народу, стала боротьба проти гітлерівської навали. Німецько-фашистські війська вступили на чернігівську землю вже через два місяці після початку війни. Окупанти розграбували і зруйнували на Чернігівщині більш ніж 400 підприємств, 345 лікувальних закладів, 1140 шкіл, велику кількість будинків, бібліотек, музеїв, пам'яників архітектури. В руїнах лежав 51 населений пункт області, у тому числі і древній Чернігів. Загарбники знищили близько 128 тисяч мирних жителів, вивезли на примусові роботи до Германії 41 тисячу чоловік.

Тетяна ЛУЧКА,
Оксана ВАСИЛЕЦЬ
Фото Євгена АЛІМОВА

При визволенні краю від "коричневої чуми" особливо відзначилися 77-ма гвардійська стрілецька та 16-та кавалерійська дивізії, яким за особливий героїзм у боях при форсуванні річок Десна та Дніпро було присвоєно найменування Чернігівських, а також 8-ма стрілецька дивізія та 1282-й окремий зенітний

пацієнтний режим, трудівники області піднімалися на смертний бій з фашистами. Чернігівщина стала воістину партизанським краєм. Вже восени 1943 року в 5 партизанських з'єднаннях і окремих загонах нараховувалося близько 22 тисяч бійців.

Відвага та мужність, а також почуття високого патріотизму наших воїнів забезпечили блискучий успіх форсування і захоплення плацдармів на правому березі Дніпра.

му, як місто Чернігів. В честь цієї події навіть складали вірші та пісні. Так, гвардії сержант 77-ї гвардійської стрілецької дивізії М.Медведовський написав вірш, який всі воїни дивізії вивчили напам'ять:

*Сквозь грозы боев и пожарищ
Мы в древний Чернигов вошли
И гордо гвардейское знамя
Над синей Десной пронесли.
Немало победных дорог
нами пройдено,
Мы знаем,
что близок возмездия час!
Товарищ, ты слышишь,
любимая Родина
Салютом орудий
приветствует нас.*

*Наш путь — на запад двигаться.
Гвардейцы, шире шаг!
Там, где пройдут черниговцы,
Растоптан будет враг!*

Виходом військ Центрального фронту до рік Дніпро, Сож та Прип'ять і захватом плацдармів на їх берегах завершилася Чернігівсько-Прип'ятська наступальна операція, в результаті якої майже вся територія Чернігівщини була звільнена від гітлерівців.

***

24 вересня у краєзнавчому музеї відбувся захід, присвячений 66-й річниці визволення нашого краю від німецько-фашистських загарбників, на якому була представлена експозиція "Ніхто не забутий і ніщо не забуто!". Серед експонатів — фото, медалі, грамоти, особисті речі учасників Великої Вітчизняної війни: Сороки Н.С., Шушаріна Д.Г., Гонарта І.Е., Крупського С.Н., Касьмініна В.М., Сененко О.Я., Сороки М.Ф., Пантєєва В.М. та ін. Про них цікаво розповів директор музею Євген Абдулайович Алімов.

На зустріч були запрошені ветерани Великої Вітчизняної війни з Чернігова: Герой Радянського Союзу Ірха М. С., партизани Шевченко В.М., Кузнецов Г.О. та ветерани, учасники і діти війни м.Славутича: голова ради ветеранів Сівер І.О., Щербачківський В.М., Кучера Т.А., Ситайло К.М., Андрієнко О. К.

Цю дату ветерани зустрічають з великим хвилюванням і почуттям гордості. Як завжди, напередодні свята, з теплотою і болем дістають

свої ордени і медалі. З теплотою — тому, що нагороди вручалися, коли вони були ще зовсім юні; з болем — тому, що багатьох товаришів втратили у пеклі суворої війни та у післявоєнні роки. Сивина лягла на їх скроні, зморшки — як дороги болю на обличчі. Але скільки б років не пройшло, треба завжди пам'ятати про те, якою ціною дісталася їм перемога.

Привітати ветеранів зі святом у краєзнавчий музей м. Славутича і Чорнобильської АЕС прийшли учні 9-А кл. ЗОШ №3 зі своїм класним керівником Зміжок О.М. Діти зустрічали героїв з хлібом-сіллю, дарували їм квіти, читали вірші про Велику Вітчизняну війну, а також з великою цікавістю слухали їх спогади про військову юність.

Зі словами вдячності за мужність та героїзм, за великий життєвий досвід, який ветерани щедро передають молодому поколінню, мер м.Славутича В.П.Удовиченко вручив почесним гостям подяки від виконавчого комітету.

Секретар міськвиконкому Л.Г. Леонєць та завідувача Центром інформації та зв'язку з громадськістю Л.М. Любива також тепло привітали учасників та дітей війни з 66-ю річницею визволення Чернігівського краю.

Усі присутні були розчулені піснями воєнних літ у виконанні хору ветеранів "Надія" — самодіяльного колективу справжніх любителів пісні під керівництвом Анатолія Миколайовича Навари.

Спогади про війну навияло патефонне звучання пісні "Шумел суорова брянский лес" (музика С.Хача, слова А. Софронова, виконує Г.А. Абрамов) та ансамбль пісні Всесоюзного Радіо, худ. керівник А.Г. Новиков).

Після закінчення заходу, який пройшов у теплій родинній атмосфері, гості відвідали зали краєзнавчого музею м.Славутича і

Чорнобильської АЕС, а також покладали квіти біля пам'ятних знаків учасникам битви за Дніпро у м.Славутичі; на честь загиблих у бою з фашистськими карателями партизанів загону імені Михайла Коцюбинського на Кривій річці; учасникам форсування Дніпра та на братську могилу в с.Неданчичі Ріпкинського р-ну.

Більше ніж 20 тисяч солдатів, сержантів та офіцерів віддали свої життя в боях за визволення Чернігівщини, серед яких 116 Героїв Радянського Союзу 14 національностей.

Відходять в історію події Великої Вітчизняної війни. Та залишаються в пам'яті народу патріотичні діла героїв. У містах і селах України є святі для кожної людини місця, де поховані, де навічно полягли ті, хто захищав рідну землю від ворога.

Півтори тисячі обелісків і монументів стоять на сторожі вічного покою загиблих у нашому краю. Відтворені у камені, піднялися в населених пунктах області героїчні захисники, справжні лицарі Великої Вітчизняної війни, які возвеличують бойовий подвиг нашого народу. Не заростає народна стежина до меморіалів, установлених на честь героїв, не в'януть квіти біля підніжжя обелісків. Ніхто не забутий і ніщо не забуто!

Подвиг загиблих був вшанований присутніми на заході хвилиною мовчання. Тепло і радісно приймали тих, хто, пройшовши страшні випробування, залишився жити. Ні на мить не забудемо про те, що знаходиться поруч з героями — не тільки рідкісне щастя, але й велика відповідальність. Нема слів, якими можна передати почуття вдячності за їх ратний подвиг. Він безсмертний! Повернемо ж цим героїчним людям хоча б частинку неоплатного боргу перед ними!

артилерійський полк. Військам, які форсували ріки і брали участь у звільненні м.Чернігова, наказом від 21 вересня 1943 року була оголошена подяка, і в Москві на їх честь салютувало 124 гармати дванадцятьма артилерійськими залпами.

Значну допомогу військам надавали місцеві жителі і партизани. Незважаючи на жорстокий оку-

Були розвіяні всі стратегічні плани і надії німецького командування втриматися на Дніпрі, щоб потім перейти у вирішальний наступ проти радянських військ. Але наша армія успішно просувалася, ведучи тяжкі бої за визволення Чернігівщини. Бійці та мирне населення раділи кожному звільненому від фашистів населеному пункту, особливо тако-